

УДК 657:346.22

DOI: 10.31359/2312-3427-2019-2-115

Н.І. Луцька, канд. екон. наук, доцент

trost_taniash@ukr.net

Університет Короля Данила (м. Івано-Франківськ)

МЕТОДИКА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ СТАНУ ОБ'ЄКТУ КОНЦЕСІЇ ПІДПРИЄМСТВОМ-КОНЦЕСІОНЕРОМ

В процесі дослідження було встановлено, що метою економічного аналізу основних засобів, що використовуються підприємством концесіонером для реалізації суспільної послуги є оцінка ефективності елементів об'єкту концесії та власних основних засобів. Аналіз стану державного майна, що планується або вже передано в концесію, вказує на значний рівень зношеності необоротних активів. Проаналізувавши наукову та навчальну літературу з проблем економічного аналізу необоротних активів було представлено перелік аналітичних показників з оцінки ефективності використання необоротних активів. Розглянувши представлені показники було встановлено, що є потреба в модифікації використання зазначених аналітичних показників під особливості здійснення концесійної діяльності, яка передбачає використання як власних, так і отриманих в концесію об'єктів необоротних активів. В дослідженні представлено форму аналітичної відомості, що дозволяє оцінити показники структури та динаміки основних засобів, що використовуються підприємством концесіонером.

Ключові слова: економічний аналіз, об'єкт концесії, підприємство-концесіонер, концесія, аналітичні процедури.

Постановка проблеми. Універсального підходу до формування методики економічного аналізу основних засобів, що отриманні в концесію, або були у власності чи придбанні приватним партнером (підприємством-концесіонером) сформувані не можливо, адже концесійні договори можуть укладатися в різних галузях національної економіки. Аналізуючи стан реалізації проектів державно-приватного партнерства у формі концесії, необхідно вказати, що в більшій мірі вони стосуються транспортної галузі. За даними міністерства економічного розвитку та торгівлі в транспортній галузі реалізуються та плануються до реалізації сукупність проектів державно-приватного партнерства у формі концесії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку організації та методики економічного аналізу піднімалося в працях вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: О.В. Олійник [11, 12], С.З. Мошенського [11], В.В. Ковальчука [8], Д.О. Грицишена [3], М.Ю. Самчика [4], В.В. Євдокимова [5], О.А. Зоріної [6], В.К. Савчука [13], І.Д. Лазаришиної [9], Є.В. Мниха [10], В.С. Семйон [14], О.В. Кантаєва [7], О.Л. Біляченко [15], І.А. Юхименко-Назарук [16] та інші. Однак, залишається не до кінця сформована методика економічного аналізу стану об'єкту концесії підприємством-концесіонером.

Формулювання цілей статті. Визначення методики економічного аналізу стану об'єкту концесії підприємством-концесіонером.

Викладення основного матеріалу досліджень. «Мета економічного аналізу основних засобів полягає у визначенні ступеня забезпечення підприємства основними засобами за умови найінтенсивнішого їх використання та пошуку резервів підвищення віддачі основних засобів. Рациональне використання основних засобів підприємства сприяє покращенню всіх техніко-економічних показників, у тому числі – збільшенню випуску продукції, зниженню її собівартості, трудомісткості виготовлення» [2]. Адаптуючи дану тезу до об'єкту дослідження, варто зазначити, що метою економічного аналізу основних засобів, що використовується підприємством концесіонером для реалізації суспільної послуги є оцінка ефективності елементів об'єкту концесії та власних основних засобів, що забезпечить пошук резервів для підвищення ефективності їх використання та якості суспільної послуги.

Проект державно-приватне партнерство в Херсонському морському порту сформований як механізм реалізації основних завдань Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року. Зазначений проект формувався за сприяння Європейського банку реконструкції та розвитку. Основними консультантами, що приймали участь в розробці техніко-економічного обґрунтування проекту стали «Royal HaskoningDHV», «Rebel Group», «InformAll», «Jurimex», «Castalia», «E&Y», «MTBS», «GIDE», «Tebodin». Зазначенні компанії приймали участь в розробці техніко-економічного обґрунтування проекту державно-приватного партнера та фактично виступали суб'єктами економічного аналізу, що були залученні до оцінки стану діяльності державних підприємств, майно яких планується передати в концесію.

Відповідно до зазначеного проекту державно-приватного партнерства у формі концесії, приватному партнеру (підприємству- концесіонеру) передавалося майно державних підприємств: «Херсонський морський

торговельний порт» та «Адміністрація морських портів України» (херсонська філія).

Відповідно до Висновку за результатами аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства щодо проекту у морському порту Херсон, активи, що передаються з Державного підприємства «Адміністрація морських портів України», включають:

«- причали № 2, 3, 4, 5 Державного підприємства «Адміністрація морських портів України», що використовуються Державним підприємством «Херсонський морський торговельний порт»;

- всі об'єкти Державного підприємства «Адміністрація морських портів України», пов'язанні з інженерними комунікаціями на операційній території порту: електропостачання (за винятком, об'єктів передача, яких унеможливує виконання Державним підприємством «Адміністрація морських портів України» своїх зобов'язань за договором спільної діяльності з СП «Дніпро Карго»), водопостачання, каналізація, теплопостачання, лініями зв'язку та інші (у разі, якщо дані об'єкти до оголошення концесійного конкурсу не будуть переданні Державному підприємству «Херсонський морський торговельний порт» для формування єдиного майнового комплексу);

- автомобільні шляхи (за винятком 4 відсотків від їх загальної площі) та залізнична інфраструктура в межах порту (аз винятком залізничної колії № 19 до СП «Дніпро Карго») (у разі, якщо дані об'єкти до оголошення концесійного конкурсу не будуть переданні Державному підприємству «Херсонський морський торговельний порт» для формування єдиного майнового комплексу)» [1, с. 3].

В свою чергу, від Державного підприємства «Херсонський морський торговельний порт» в концесію передаються:

«- всі активи на балансі Державного підприємства «Херсонський морський торговельний порт», за винятком: земельної ділянки в Кизомисі (під піонерським табором та іншими активами Державного підприємства «Херсонський морський торговельний порт»); причалів у річковому порту; активів, які як очікується, мають бути списанні; активів для передачі до Державного підприємства «Адміністрація морських портів України»;

- всі землі Державного підприємства «Херсонський морський торговельний порт» на території порту, крім земельних ділянок, необхідних для СП «Дніпро Карго» та за потреби земельних ділянок під затонами № 1 та 2 (для передачі) Державного підприємства «Адміністрація морських портів України»» [1, с. 3].

Стан активів, що представленні в балансі Державного підприємства «Херсонський морський торговельний порт» можна прослідкувати в табл. 1 – необоротні активи та 2 – основні засоби.

Представлений попередньо аналіз стану державного майна, що планується або вже передано в концесію, вказує на значний рівень зношеності необоротних активів. Розраховані коефіцієнти зношеності та придатності за зазначеним об'єктом концесії вказують та потребу значних капіталовкладень для забезпечення функціонування морського порту. Відповідно зазначені у висновку суми є нереальними для фінансування за рахунок державного бюджету, а отже концесія є найбільш ефективним способом модернізації морського порту, що дозволить підвищити його функціональність й відповідно якість суспільної по служби.

1. Стан активів державного підприємства «Херсонський морський торговельний порт» (необоротні активи) за даними Балансу

Об'єкт активів	Період				Темп зростання
	2017		2018		
	Сума	ПВ	Сума	ПВ	
1	2	3	4	5	6
Нематеріальні активи	1281	0,65	980	0,50	-301
Основні засоби	181701	91,90	183887	93,07	2186
Незавершені капітальні інвестиції	766	0,39	1239	0,63	473
Інвестиційна нерухомість	0	0,00	0	0,00	0
Довгострокові біологічні активи	0	0,00	0	0,00	0
Довгострокові фінансові інвестиції	30	0,02	30	0,02	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	13943	7,05	11444	5,79	-2499
Відстроченні податкові активи	0	0,00	0	0,00	0
Разом	197721	100	197580	100	-141

Джерело: власна розробка

Вивчаючи наукову та навчальну літературу з проблем економічного аналізу необоротних активів за зазначеними напрямками можна представити наступний перелік аналітичних показників (табл. 3).

2. Стан активів державного підприємства «Херсонський морський торговельний порт» (основні засоби, інші необоротні матеріальні активи) за даними Приміток до річної фінансової звітності

Об'єкт активів	Період				Темп зростання
	2017		2018		
	Сума	ПВ	Сума	ПВ	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Земельні ділянки					
Інвестиційні нерухомість					
Капітальні витрати на поліпшення земель					
Будинки, споруди та передавальні пристрої	92141	50,71	96821	52,65	4680
Машини та обладнання	19472	10,72	19834	10,79	362
Транспортні засоби	68199	37,53	65640	35,70	-2559
Інструменти, прилади, інвентар	1353	0,74	1080	0,59	-273
Тварини		0,00		0,00	0
Багаторічні насадження		0,00		0,00	0
Інші основні засоби	393	0,22	358	0,19	-35
Бібліотечні фонди		0,00		0,00	0
Малоцінні необоротні матеріальні активи	151	0,08	154	0,08	3
Тимчасові (нетитульні) споруди		0		0	0
Природні ресурси		0		0	0
Інвентарна тара		0		0	0
Предмети прокату		0		0	0
Інші необоротні матеріальні активи		0		0	0
Разом	181709		183887		

Джерело: власна розробка

3. Перелік аналітичних показників з оцінки ефективності використання необоротних активів

№ з/п	Напрямок	Показник	Сутність
1	2	3	4
1.	<i>Загальна оцінка динаміки та структури</i>	Питома вага	показник, що вказує відсоток окремих складових необоротних активів в загальній сумі їх вартості на кінець або початок періоду
2.		Абсолютний приріст	показник, що вказує на скільки, в абсолютних одиницях (грошові одиниці) збільшилася або зменшилася вартість окремої групи об'єктів необоротних активів
3.		Темп зростання	це показник ряду динаміки, який показує у скільки разів змінився поточний рівень показника
4.		Темп приросту	це показник ряду динаміки, який показує на скільки % змінився поточний рівень показника
5.	<i>Оцінка стану необоротних активів</i>	Коефіцієнт придатності	виявляє, яку частку складає їх залишкова вартість від первісної вартості
6.		Коефіцієнт зносу	коефіцієнт зносу характеризує частку вартості основних засобів, яку було списано на витрати виробництва в попередніх періодах.
7.		Технічна озброєність праці	технічна озброєність праці показує, скільки гривень, витрачених на основні засоби, припадає на одного працівника.
8.	<i>Оцінка ефективності використання</i>	Фондовіддача	характеризує відношення вартості випущеної продукції у вартісному виразі до середньорічної вартості основних засобів
9.		Фондомісткість	показує, скільки в середньому використовується на підприємстві основних виробничих засоби для випуску продукції вартістю в 1 гривню
10.		Рентабельність	Показує, яка сума чистого прибутку припадає на одну гривню основних засобів

Джерело: власна розробка

Відповідно до специфіки нашого дослідження є потреба в модифікації використання зазначених аналітичних показників під особливості здійснення концесійної діяльності, яка передбачає використання як власних, так і отриманих в концесію об'єктів необоротних активів. Специфічними положеннями економічного аналізу ефективності використання основних засобів для реалізації суспільної послуги на умовах концесії є:

- оцінка за кожним з вище перелічених аналітичних показників має врахувати основні засоби, які знаходяться у власності підприємства концесіонера, а також ті які отриманні в результаті концесії;

- вагоме значення для оцінки ефективності використання основних засобів підприємством концесіонером є аналітична оцінка за вартістю не лише отриманою, але й вартістю понесених капітальних витрат.

Першим напрямом оцінки ефективності використання основних засобів є загальна оцінка динаміки та структури в ході якої аналізуються показники динаміки (абсолютний приріст, темп зростання та темп приросту) та структури (питома вага відповідної статті основних засобів).

Для цього пропонуємо до використання наступну форму аналітичної відомості (табл. 4).

В таблиці представлено форму аналітичного відомості, що дозволяє оцінити показники структури та динаміки основних засобів, що використовуються підприємством концесіонером, що дозволяє визначити наступні положення аналітичного спостереження:

- показники динаміки розраховуються за кожною групою основних засобів загалом та в розрізі за джерелом надходження (власні та отриманні в концесію). В результаті є можливість оцінити темп приросту та зростання як за об'єктами, що надійшли в результаті концесії, так і об'єктами, які придбанні підприємство-концесіонером у власність. При формуванні висновку аналітики повинні вказати на скільки збільшилася / зменшилася вартість необоротних активів, які отриманні в результаті концесії та тих, які є власністю підприємства-концесіонера. Варто зазначити, що причиною збільшення вартості елементів об'єкту концесії можуть бути лише понесенні капітальні витрати на модернізацію. В свою чергу, причинами збільшення вартості власних основних засобів можуть слугувати як капітальні витрати, так і придбання та виробництво нових об'єктів необоротних активів. Причинами зменшення вартості основних засобів та інших необоротних матеріальних активів є нарахована амортизація. Щодо амортизації, погоджуємося з пропозицією В.В. Ковальчука щодо відокремленого аналітичного обліку зносу об'єкту концесії за вартістю, що була поставлена та зносу капітальних витрат, що понесені на модернізацію елементів об'єкту концесії;

4. Порядок загальної аналітичної оцінки динаміки та структури основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, що використовуються підприємством-концесіонером

№ рядка / стов.	Показник 1	Звітний період		Показники динаміки			Питома вага	
		2017	2018	АВ	ТЗ	ТП	ЗПВ	ПВК/В
		2	3	4	5	6	7	8
1	Земельні ділянки	S' 101	S'' 101	1;3 – 1;2	1;3 / 1;2	(1;5 – 1) * 100	1;3 / 18;3	X
1.1	- у концесії	S' 101.1	S'' 101.1	1.1;3 – 1.1;2	1.1;3 / 1.1;2	(1.1;5 – 1) * 100	1.1;3 / 18.1;3	1.1;3 / 18.1
1.2	- у власності	S' 101.2	S'' 101.2	1.2;3 – 1.2;2	1.2;3 / 1.2;2	(1.2;5 – 1) * 100	1.2;3 / 18.2;3	1.2;3 / 18.2
2.	Інвестиційні нерухомість	S' 100	S'' 100	2.3 - 2.2	2.3 / 2.2	(2;5 – 1) * 100	2.1;3 / 18.1;3	X
2.1	- у концесії	S' 100.1	S'' 100.1	2.1;3 - 2.1;2	2.1;3 / 2.1;2	(2.1;5 – 1) * 100	2.2;3 / 18.2;3	2.1;3 / 18.1
2.2	- у власності	S' 100.2	S'' 100.2	2.2;3 - 2.2;2	2.2;3 / 2.2;2	(2.2;5 – 1) * 100	2.1;3 / 18.1;3	2.2;3 / 18.2
3	Капітальні витрати на поліпшення земель	S' 102	S'' 102	3;3 – 3;2	3;3 / 3;2	(3;5 – 1) * 100	3.2;3 / 18.2;3	X
3.1	- у концесії	S' 102.1	S'' 102.1	3.1;3 – 3.1;2	3.1;3 / 3.1;2	(3.1;5 – 1) * 100	3.1;3 / 18.1;3	3.1;3 / 18.1
3.2	- у власності	S' 102.2	S'' 102.2	3.2;3 – 3.2;2	3.2;3 / 3.2;2	(3.2;5 – 1) * 100	3.2;3 / 18.2;3	3.2;3 / 18.2
4	Будинки, споруди та передавальні пристрої	S' 103	S'' 103	4;3 – 4;2	4;3 / 4;2	(4;5 – 1) * 100	4.1;3 / 18.1;3	X
4.1	- у концесії	S' 103.1	S'' 103.1	4.1;3 – 4.1;2	4.1;3 / 4.1;2	(4.1;5 – 1) * 100	4.2;3 / 18.2;3	4.1;3 / 18.1
4.2	- у власності	S' 103.2	S'' 103.2	4.2;3 – 4.2;2	4.2;3 / 4.2;2	(4.2;5 – 1) * 100	4.1;3 / 18.1;3	4.2;3 / 18.2
5	Машини та обладнання	S' 104	S'' 104	5;3 – 5;2	5;3 / 5;2	(5;5 – 1) * 100	5.2;3 / 18.2;3	X
5.1	- у концесії	S' 104.1	S'' 104.1	5.1;3 – 5.1;2	5.1;3 / 5.1;2	(5.1;5 – 1) * 100	5.1;3 / 18.1;3	5.1;3 / 18.1
5.2	- у власності	S' 104.2	S'' 104.2	5.2;3 – 5.2;2	5.2;3 / 5.2;2	(5.2;5 – 1) * 100	5.2;3 / 18.2;3	5.2;3 / 18.2
6	Транспортні засоби	S' 105	S'' 105	6;3 – 6;2	6;3 / 6;2	(6;5 – 1) * 100	6.1;3 / 18.1;3	X
6.1	- у концесії	S' 105.1	S'' 105.1	6.1;3 – 6.1;2	6.1;3 / 6.1;2	(6.1;5 – 1) * 100	6.2;3 / 18.2;3	6.1;3 / 18.1
6.2	- у власності	S' 105.2	S'' 105.2	6.2;3 – 6.2;2	6.2;3 / 6.2;2	(6.2;5 – 1) * 100	6.1;3 / 18.1;3	6.2;3 / 18.2
7	Інструменти, прилади, інвентар	S' 106	S'' 106	7;3 – 7;2	7;3 / 7;2	(7;5 – 1) * 100	7.2;3 / 18.2;3	X
7.1	- у концесії	S' 106.1	S'' 106.1	7.1;3 – 7.1;2	7.1;3 / 7.1;2	(7.1;5 – 1) * 100	7.1;3 / 18.1;3	7.1;3 / 18.1
7.2	- у власності	S' 106.2	S'' 106.2	7.2;3 – 7.2;2	7.2;3 / 7.2;2	(7.2;5 – 1) * 100	7.2;3 / 18.2;3	7.2;3 / 18.2
8	Тварини	S' 107	S'' 107	8;3 – 8;2	8;3 / 8;2	(8;5 – 1) * 100	8.2;3 / 18.2;3	X
8.1	- у концесії	S' 107.1	S'' 107.1	8.1;3 – 8.1;2	8.1;3 / 8.1;2	(8.1;5 – 1) * 100	8.1;3 / 18.1;3	8.1;3 / 18.1
8.2	- у власності	S' 107.2	S'' 107.2	8.2;3 – 8.2;2	8.2;3 / 8.2;2	(8.2;5 – 1) * 100	8.2;3 / 18.2;3	8.2;3 / 18.2
9	Багаторічні насадження	S' 108	S'' 108	9;3 – 9;2	9;3 / 9;2	(9;5 – 1) * 100	9.2;3 / 18.2;3	X
9.1	- у концесії	S' 108.1	S'' 108.1	9.1;3 – 9.1;2	9.1;3 / 9.1;2	(9.1;5 – 1) * 100	9.1;3 / 18.1;3	9.1;3 / 18.1
9.2	- у власності	S' 108.2	S'' 108.2	9.2;3 – 9.2;2	9.2;3 / 9.2;2	(9.2;5 – 1) * 100	9.2;3 / 18.2;3	9.2;3 / 18.2

Продовження табл. 4.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10.1	- у концесії	S' 109.1	S'' 109.1	10.1;3 – 10.1;2	10.1;3 / 10.1;2	(10.1;5 – 1) * 100	10.1;3 / 18.1;3	10.1;3 / 18.1
10.2	- у власності	S' 109.2	S'' 109.2	10.2;3 – 10.2;2	10.2;3 / 10.2;2	(10.2;5 – 1) * 100	10.2;3 / 18.2;3	10.2;3 / 18.2
11	Бібліотечні фонди	S' 111	S'' 11	11;3 – 11;2	11;3 / 11;2	(11;5 – 1) * 100	11.2;3 / 18.2;3	X
11.1	- у концесії	S' 111.1	S'' 111.1	11.1;3 – 11.1;2	11.1;3 / 11.1;2	(11.1;5 – 1) * 100	11.1;3 / 18.1;3	11.1;3 / 18.1
11.2	- у власності	S' 111.2	S'' 111.2	11.2;3 – 11.2;2	11.2;3 / 11.2;2	(11.2;5 – 1) * 100	11.2;3 / 18.2;3	11.2;3 / 18.2
12	Малоцінні необоротні матеріальні активи	S' 112	S'' 112	12;3 – 12;2	12;3 / 12;2	(12;5 – 1) * 100	12.2;3 / 18.2;3	X
12.1	- у концесії	S' 112.1	S'' 112.1	12.1;3 – 12.1;2	12.1;3 / 12.1;2	(12.1;5 – 1) * 100	12.1;3 / 18.1;3	12.1;3 / 18.1
12.2	- у власності	S' 112.2	S'' 112.2	12.2;3 – 12.2;2	12.2;3 / 12.2;2	(12.2;5 – 1) * 100	12.2;3 / 18.2;3	12.2;3 / 18.2
13	Тимчасові (нетитульні) споруди	S' 113	S'' 113	13;3 – 13;2	13;3 / 13;2	(13;5 – 1) * 100	13.2;3 / 18.2;3	X
13.1	- у концесії	S' 113.1	S'' 113.1	13.1;3 – 13.1;2	13.1;3 / 13.1;2	(13.1;5 – 1) * 100	13.1;3 / 18.1;3	13.1;3 / 18.1
13.2	- у власності	S' 113.2	S'' 113.2	13.2;3 – 13.2;2	13.2;3 / 13.2;2	(13.2;5 – 1) * 100	13.2;3 / 18.2;3	13.2;3 / 18.2
14	Природні ресурси	S' 114	S'' 114	14;3 – 14;2	14;3 / 14;2	(14;5 – 1) * 100	14.2;3 / 18.2;3	X
14.1	- у концесії	S' 114.1	S'' 114.1	14.1;3 – 14.1;2	14.1;3 / 14.1;2	(14.1;5 – 1) * 100	14.1;3 / 18.1;3	14.1;3 / 18.1
14.2	- у власності	S' 114.2	S'' 114.2	14.2;3 – 14.2;2	14.2;3 / 14.2;2	(14.2;5 – 1) * 100	14.2;3 / 18.2;3	14.2;3 / 18.2
15	Інвентарна тара	S' 115	S'' 115	15;3 – 15;2	15;3 / 15;2	(15;5 – 1) * 100	15.2;3 / 18.2;3	X
15.1	- у концесії	S' 115.1	S'' 115.1	15.1;3 – 15.1;2	15.1;3 / 15.1;2	(15.1;5 – 1) * 100	15.1;3 / 18.1;3	15.1;3 / 18.1
15.2	- у власності	S' 115.2	S'' 115.2	15.2;3 – 15.2;2	15.2;3 / 15.2;2	(15.2;5 – 1) * 100	15.2;3 / 18.2;3	15.2;3 / 18.2
16	Предмети прокату	S' 116	S'' 116	16;3 – 16;2	16;3 / 16;2	(16;5 – 1) * 100	16.2;3 / 18.2;3	X
16.1	- у концесії	S' 116.1	S'' 116.1	16.1;3 – 16.1;2	16.1;3 / 16.1;2	(16.1;5 – 1) * 100	16.1;3 / 18.1;3	16.1;3 / 18.1
16.2	- у власності	S' 116.2	S'' 116.2	16.2;3 – 16.2;2	16.2;3 / 16.2;2	(16.2;5 – 1) * 100	16.2;3 / 18.2;3	16.2;3 / 18.2
17	Інші необоротні матеріальні активи	S' 117	S'' 117	17;3 – 17;2	17;3 / 17;2	(17;5 – 1) * 100	17.2;3 / 18.2;3	X
17.1	- у концесії	S' 117.1	S'' 117.1	17.1;3 – 17.1;2	17.1;3 / 17.1;2	(17.1;5 – 1) * 100	17.1;3 / 18.1;3	17.1;3 / 18.1
17.2	- у власності	S' 117.2	S'' 117.2	17.2;3 – 17.2;2	17.2;3 / 17.2;2	(17.2;5 – 1) * 100	17.2;3 / 18.2;3	17.2;3 / 18.2
18	Разом	S' 10 + S' 11	S'' 10 + S'' 11	18;3 – 18;2	18;3 / 18;2	(18;5 – 1) * 100	-	-
18.1	- у концесії	S' 10 (1-9(1)) + S' 11 (1-7(1))	S'' 10 (1-9(1)) + S'' 11 (1-7(1))	18.1;3 – 18.1;2	18.1;3 / 18.1;2	(18.1;5 – 1) * 100	-	-
18.2	- у власності	S' 10 (1-9(2)) + S' 11 (1-7(2))	S'' 10 (1-9(12)) + S'' 11 (1-7(2))	18.2;3 – 18.2;2	18.2;3 / 18.2;2	(18.2;5 – 1) * 100	-	-

Висновки: аналітик надає висновки, щодо співставлення планових показників капітальних витрат з фактичними даними на модернізацію елементів об'єкту концесії та об'єктів необоротних активів, що є у власності підприємства-концесіонера

Відомість склад: Фурман І.В.

Відомість перевірів: Іваненко В.К.

Джерело: власна розробка

Умовні позначення: *I;3 – I;2* – перша цифра – номер рядку, друга цифра – номер стовпчика; *S' 101* – початкове сальдо на початок звітної періоду (2018 звітний фінансовий рік) (або кінцеве сальдо за попередній звітний період (2017 звітний фінансовий рік)); *S'' 101* – кінцеве сальдо по відповідному рахунку бухгалтерського обліку (2018 звітний фінансовий рік); аналітичний рахунок *101.1* – «Земельні ділянки отримані в концесію»; *101.2* – «Земельні ділянки, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *100.1* – «Інвестиційна нерухомість отримана в концесію»; *100.2* – «Інвестиційна нерухомість, що знаходиться у власності підприємства-концесіонера»; *102.1* – «Капітальні витрати на поліпшення земель отримані в концесію»; *102.2* – «Капітальні витрати на поліпшення земель, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *103.1* – «Будинки та споруди отримані в концесію»; *103.2* – «Будинки та споруди, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *104.1* – «Машини та обладнання отримані в концесію»; *104.2* – «Машини та обладнання, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *105.1* – «Транспортні засоби отримані в концесію»; *105.2* – «Транспортні засоби, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *106.1* – «Інструменти прилади та інвентар отримані в концесію»; *106.2* – «Інструменти прилади та інвентар, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *107.1* – «Тварини отримані в концесію»; *107.2* – «Тварини, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *108.1* – «Багаторічні насадження отримані в концесію»; *108.2* – «Багаторічні насадження, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *109.1* – «Інші основні засоби отримані в концесію»; *109.2* – «Інші основні засоби, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *111.1* – «Бібліотечні фонди отримані в концесію»; *111.2* – «Бібліотечні фонди, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *112.1* – «Малоцінні необоротні матеріальні активи отримані в концесію»; *112.2* – «Малоцінні необоротні матеріальні активи, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *113.1* – «Тимчасові (нетитульні) споруди отримані в концесію»; *113.2* – «Тимчасові (нетитульні) споруди, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *114.1* – «Природні ресурси отримані в концесію»; *114.2* – «Природні ресурси, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *115.1* – «Інвентарна тара отримані в концесію»; *115.2* – «Інвентарна тара, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *116.1* – «Предмети прокату отримані в концесію»; *116.2* – «Предмети прокату, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»; *117.1* – «Інші необоротні матеріальні активи отримані в концесію»; *117.2* – «Інші необоротні матеріальні активи, що знаходяться у власності підприємства-концесіонера»;

- при оцінці структури основних засобів та інших необоротних матеріальних активів варто оцінювати як структур за видами активів, так і структуру за джерелами їх надходження. Так, за кожним видом об'єктів необоротних матеріальних активів оцінюються питома вага об'єктів, що отримані в концесію. Це дозволить визначити відсоток забезпеченості

необоротними активами концесійної діяльності за рахунок об'єктів, що отримані в результаті концесії, так і за рахунок власних необоротних активів;

- інформаційне забезпечення формування зазначеної аналітичної відомості відбувається через аналітичні рахунки, які пропонується відкривати підприємству-концесіонеру для бухгалтерського відображення об'єктів майна, що знаходиться у власності та майна, яке отримано в результаті концесії. Для оціни власне основних засобів та інших необоротних активів пропонуємо відкриття аналітичних рахунків першого рівня – за джерелами надходження, що представлено умовних позначеннях до таблиці;

- внутрішніми документами, які будуть регламентувати інформаційне забезпечення є: робочий план рахунків бухгалтерського обліку, що передбачає відповідні аналітичні розділи; положення про облікову політику, положення якого визначатимуть формування інформації на рахунках основних засобів та інших необоротних активів В свою чергу розроблена нами аналітична відомість має бути затверджена методичними рекомендаціями з економічного аналізу.

Наступним напрямом методичних положень економічного аналізу ефективності використання необоротних активів в концесійній діяльності є оцінка їх стану. В даному напрямку є потреба в застосуванні таких аналітичних процедур як коефіцієнт вибуття, коефіцієнт приросту, коефіцієнт придатності, коефіцієнт зносу, технічна озброєність праці. Сутність зазначених показників та механізм їх розрахунку представлена вище. В контексті зазначеного дослідження є потреба в їх розрахунку показників за джерелами їх надходження, зважаючи на те, що капітальні витрати на модернізацію об'єкту концесії відображаються на окремому аналітичному рахунку. Кавальчук В.В. з даного приводу в своїй кандидатській дисертації з проблем обліку концесійної діяльності вказує: «Зауважимо, що для цілей нарахування амортизації на необоротні активи, що отримані в концесію, пропонуємо за кожним об'єктом відкривати два аналітичні рахунки: 1) вартість об'єкту необоротних активів, що отримано в концесію, відповідно до акту прийманні передачі об'єкту. Оцінка такого об'єкту здійснюється у відповідності до способів, які представленні вище; 2) вартість капітальних витрат, які були понесенні концесіонером в результаті модернізації об'єктів необоротних активів, отриманих в концесію. Зазначене дозволить в повній мірі відобразити витрати та собівартість суспільної послуги, яка реалізується концесіонером» [8, с. 135]. Відповідно до зазначеного автор пропонує нараховувати амортизацію окремо на власні необоротні активи, необоротні активи отриманні в концесію та капітальні витрати на модернізацію необоротних активів, що отримані в концесію та були введенні в експлуатацію після модернізації.

Відповідно до цього пропонуємо наступний підхід до розрахунку показників аналітичної оцінки стану необоротних активів (табл. 5, 6).

5. Порядок аналітичної оцінки придатності необоротних активів, що використовуються в концесійній діяльності

Розрахунок коефіцієнту придатності основних засобів					
Вихідні дані (тис. грн.)					
Власні необоротні активи		Необоротні активи отриманні в концесію		Оприбутковані капітальні витрати	
Первісна вартість (ПВ ВО)	Залишкова вартість (ЗВ ВО)	Первісна вартість (ПВ КО)	Залишкова вартість (ЗВ КО)	Первісна вартість (ПВ КВ)	Залишкова вартість (ПВ ВО)
1456098	894560	1948276	181781	157894	123049
Коефіцієнт придатності основних засобів, що використовуються в концесійній діяльності, за різними джерелами надходження (k (поз)) (формула)					
$k (поз) = \text{залишкова вартість} / \text{первісна вартість}$					
Розрахунок загального коефіцієнту придатності основних засобів, що використовуються у спільній діяльності (k (поз))					
$K (поз в) = (894560 + 181781 + 123049) / (1456098 + 1948276 + 157894) = 1199390 / 3562268 = 0,33$					
Розрахунок коефіцієнту придатності основних засобів, що є власністю підприємства концесіонера (k (поз в))					
$K (поз в) = 894560 / 1456098 = 0,61$					
Розрахунок коефіцієнту придатності основних засобів, що отримано в концесію (k (поз к))					
$K (поз к) = 181781 / 1948276 = 0,09$					
Розрахунок коефіцієнту придатності оприбуткованих капітальних витрат (k (поз кп))					
$K (поз кп) = 123049 / 157894 = 0,77$					
Розрахунок загального коефіцієнту придатності основних засобів, що отримані в концесію (k (поз кз))					
$K (поз кз) = (181781 + 123049) / (1948276 + 157894) = 304830 / 2106170 = 0,15$					

Висновки: аналітик надає висновки, щодо придатності основних засобів загалом та за окремими джерелами надходження, а також на скільки капітальні витрати дозволили підвищити рівень придатності основних засобів, які використовуються в концесійній діяльності

Відомість склав: Фурман І.В.

Відомість перевірив: Іваненко В.К.

Джерело: власна розробка

6. Порядок аналітичної оцінки зношеності необоротних активів, що використовуються в концесійній діяльності

Розрахунок коефіцієнту зносу основних засобів					
Вихідні дані (тис. грн.)					
Власні необоротні активи		Необоротні активи отриманні в концесію		Оприбутковані капітальні витрати	
Первісна вартість (ПВ ВО)	Сума зносу (СЗ ВО)	Первісна вартість (ПВ КО)	Сума зносу (СЗ КО)	Первісна вартість (ПВ КВ)	Сума зносу (СЗ ВО)
<u>1456098</u>	<u>561538</u>	<u>1948276</u>	<u>1766495</u>	<u>157894</u>	<u>34845</u>
Коефіцієнт зносу основних засобів, що використовуються в концесійній діяльності, за різними джерелами надходження (к (зн)) (формула)					
<u>$k(зн) = \text{сума зносу} / \text{первісна вартість}$</u>					
Розрахунок загального коефіцієнту зносу основних засобів, що використовуються у концесійній діяльності (к (поз))					
<u>$K(поз в) = (561538 + 1766495 + 34845) / (1456098 + 1948276 + 157894) = 2362878 / 3562268 = 0,66$</u>					
Розрахунок коефіцієнту зносу основних засобів, що є власністю підприємства концесіонера (к (поз в))					
<u>$K(поз в) = 561538 / 1456098 = 0,39$</u>					
Розрахунок коефіцієнту зносу основних засобів, що отримано в концесію (к (поз к))					
<u>$K(поз к) = 1766495 / 1948276 = 0,91$</u>					
Розрахунок коефіцієнту зносу оприбуткованих капітальних витрат (к (поз кп))					
<u>$K(поз кп) = 34845 / 157894 = 0,23$</u>					
Розрахунок загального коефіцієнту зносу основних засобів, що отримані в концесію (к (поз кз))					
<u>$K(поз кз) = (1766495 + 123049) / (34845 + 157894) = 304830 / 2106170 = 0,85$</u>					

Висновки: аналітик надає висновки, щодо зносу основних засобів загалом та за окремими джерелами надходження, а також на скільки капітальні витрати дозволили знизити рівень зношеності основних засобів, які використовуються в концесійній діяльності

Відомість склав: Фурман І.В. _____

Відомість перевірив: Іваненко В.К. _____

Джерело: власна розробка

Представлені підходи до економічного аналізу придатності та зношеності основних засобів, що використовуються в концесійній діяльності, дозволяють оцінити придатність основних засобів за їх видами в контексті джерел надходження. Розрахунок коефіцієнту придатності за первинними показниками стану основних засобів, що отриманні в концесію та капітальними витратами, що понесені на їх амортизацію, а також загальних

коефіцієнт придатності основних засобів отриманих в концесію, дозволяють оцінити на скільки капітальні витрати дозволили підвищити рівень придатності основних засобів. Даний показник є важливим і для державного партнера в контексті оціни стану державного майна, що передано в концесію. Зауважимо, що поєднання необоротних активів підприємства-концесіонера та державного майна можуть слугувати збільшенню загального показника придатності необоротних активів для здійснення концесійної діяльності.

Подібна тенденція стосується показників коефіцієнту зношеності основних засобів, але з оберненої точки зору. Тобто, капітальні витрати дозволяють зменшити рівень зношеності об'єктів державного майна, а отже підвищити ефективність його використання для цілей реалізації суспільних послуг.

Показник технічної озброєності працівників в результаті здійснення концесійної діяльності визначається в сукупності по підприємству. В окремих випадках в якості порівняння потрібно розраховувати зазначений показник з врахуванням капітальних витрат на модернізацію, так і без їх врахування в загальній вартості основних засобів.

Показники стану економічного аналізу можуть використовуватися як в цілому за показником основних засобів, так і за його видами, зокрема тими, які визначені в плані рахунків бухгалтерського обліку.

Використання зазначеного підходу до розвитку методики економічного аналізу стану основних засобів можливе за умови розробки відповідного рівня регламентації, зокрема розробки внутрішній методичних рекомендацій та внесення змін в систему регламентації інформаційного забезпечення – системи бухгалтерського обліку. Для формування інформаційного забезпечення зазначених розрахунків є потреба у відповідних змінах до робочого плану рахунку та положення про облікову політику.

Висновки. Таким чином, в результаті проведеного дослідження нами запропоновані методичні положення економічного аналізу використання основних засобів підприємство-концесіонером. Запропоновані методичні рекомендації передбачають сукупність модифікованих аналітичних процедур на трьома етапами: загальна оцінка динаміки (абсолютний приріст, темп зростання, темп приросту) та структури (питома вага); оцінка стану необоротних активів (коефіцієнт придатності, коефіцієнт зносу, технічна озброєність праці). За кожним показником обґрунтовано порядок інформаційного забезпечення та напрями модифікації його

розрахунку для можливості оцінки використання основних засобів в загалом, так і власних, і отриманих в концесію об'єктів основних засобів.

Бібліографічний список.

1. Висновок за результатами аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства щодо проекту концепції у морському порту Херсон. URL: <http://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=en-GB&fileId=f6728ced-dbca-494b-a731-fd58352f1256>.

2. Гнатенко Є.П. Алгоритм аналізу основних виробничих засобів на підприємстві. Економічний аналіз. 2016. Том 26. № 1. С. 99-105.

3. Грицишен Д.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління економіко-екологічною безпекою підприємств: дис. ... на здобуття наук. ступеня д-ра. екон. наук. спец. 08.00.09. Житомир, 2016. 579 с.

4. Грицишен Д.О., Самчик М.Ю. Бухгалтерський облік витрат на ремонт орендованих основних засобів. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/669/1/78.pdf>.

5. Євдокимов В.В., Дзюбенко О.М. Економічний аналіз в системі фінансового планування діяльності лісогосподарських підприємств. Проблеми економіки. 2017. №4. 2017. С. 271-279.

6. Зоріна О.А., Рябініна В.В. Основні аспекти аналізу діяльності корпорацій крізь призму вітчизняних досліджень. Статистика України. 2017. № 1. С. 69-77.

7. Кантаєва О., Галушко Є. Удосконалення методики аналізу інноваційної діяльності для прийняття управлінських рішень. Бухгалтерський облік і аудит. 2008. №7. С. 35–45.

8. Ковальчук В.В. Бухгалтерський облік операцій за договорами концесії. дис. на здобуття наук. ступення канд. екон. наук. спец. 08.00.09. Житомир, 2019. 237 с.

9. Лазаришина І.Д. Економічний аналіз: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра економ. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Тернопіль. 2006. 36 с.

10. Мних Є. В. Економічний аналіз. Київ, 2003. 412 с.

11. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз / Підр. для студ. екон. спец-й ВНЗ / За ред.д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки Укр. Ф.Ф.Бутинця. Житомир: ПП „Рута, 2007. 704 с.

12. Олійник О.В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін [Текст]: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2008. 653 с.

13. Савчук В.К. Генеза інформаційно-аналітичної системи управління. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/6618/Savchuk.pdf?sequence=1>.

14. Семйон В.С. Теоретичні аспекти застосування компаративного методу в контексті забезпечення глобалізаційних процесів бухгалтерського обліку. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/2-2014/262.pdf>.

15. Юрківська Л.Й., Біляченко О.Л. Аудит ефективності нематеріальних активів: аналіз існуючих підходів. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4907/48.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

16. Юхименко-Назарук І.А. Розвиток теорії та методології бухгалтерського обліку в контексті неінституційної теорії. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7322/Yukhimenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Н.И. Луцка **Методика экономического анализа состояния объекта концессии предприятием-концессионером.** В ходе исследования было установлено, что целью экономического анализа основных средств, используемого предприятием концессионером для реализации общественной услуги является оценка эффективности элементов объекта концессии и собственных основных средств. Анализ государственного имущества, которое планируется или уже передано в концессию, указывает на значительный уровень износа основных средств. Проанализировав научную и учебную литературу по проблемам экономического анализа внеоборотных активов был представлен перечень аналитических показателей для оценки эффективности использования основных средств. Рассмотрев представленные показатели было установлено, что потребность в модификации использования указанных аналитических показателей под особенности осуществления концессионной деятельности, которая предусматривает использование как собственных, так и полученных в концессию объектов основных средств. В исследовании представлено форму аналитического сведения, которое позволяет оценить показатели структуры и динамики основных средств, используемых предприятием концессионером. Приведены подход к расчету показателей аналитической оценки состояния основных средств. Представленные подходы к экономическому анализу годности и износа основных средств, используемых в концессионной деятельности,

позволяют оценить пригодность основных средств по их видам в контексте источников поступления.

Ключевые слова: экономический анализ, объект концессии, предприятие-концессионер, концессия, аналитические процедуры.

N.I. Luts'ka Method of economic analysis of the state of the concession object by the concessionaire. In the course of the research it was found that the purpose of economic analysis of the fixed assets used by the concessionaire company for the implementation of the public service is to evaluate the effectiveness of the elements of the concession object and its own fixed assets. An analysis of the state of the state property, which is planned or already concessioned, indicates a significant level of deterioration of fixed assets. Analyzing the scientific and educational literature on the problems of economic analysis of fixed assets, a list of analytical indicators for assessing the effectiveness of the use of fixed assets was presented. Having considered the presented indicators, it was found that there is a need to modify the use of these analytical indicators to the peculiarities of concession activities, which involves the use of both own and concessioned assets of fixed assets. The research presents a form of analytical information that allows to evaluate the structure and dynamics of fixed assets used by the concessionaire. The approach to the calculation of indicators of analytical estimation of the state of non-current assets is presented. The presented approaches to the economic analysis of the suitability and wear and tear of fixed assets used in the concession activity make it possible to assess the suitability of fixed assets by their types in the context of sources of income. The suggested methodological recommendations envisage a set of modified analytical procedures in three stages: overall assessment of dynamics (absolute growth, growth rate, growth rate) and structures (specific gravity); estimation of the state of fixed assets (coefficient of suitability, wear factor, technical equipment of labor). For each indicator the order of information support and directions of modification of its calculation are grounded in order to be able to evaluate the use of fixed assets as a whole, as well as their own and received fixed assets of the concession.

Keywords: economic analysis, concession entity, concessionaire, concession, analytical procedures.

Стаття надійшла до редакції: 27.04.2019 р.